

De Havik *Accipiter gentilis* als serial killer

Ton Eggenhuizen en Rick van der Starre

Dat de Havik zijn mannetje (m/v) staat, is algemeen bekend. Haviken deinzen er niet voor terug om grote prooien, waaronder andere roofvogels, te vangen. Torenvalken *Falco tinnunculus* worden dan ook geregeld als prooi soort vastgesteld. In het Pampushout (Almere) troffen we echter een Havik die het helemaal bont maakte.

Vanaf 1994 worden de lotgevallen van buizerd- en haviknesten rond Almere gevolgd. In een jong loofbos in het Pampushout werd in 1997 door Axel Dietrich een nieuw nest van een Havik gevonden. Op grond van het verenkleed bleek het vrouwtje toen in haar tweede kalenderjaar te zijn. Het eerste jaar is zonder succes gebroed. Dit nest is daarna, met uitzondering van 2000, steeds door een Havik bezet geweest. In 2000 werd een buizerdnest op 200 meter van het haviknest betrokken. In de voorafgaande jaren werden bij nestbezoeken in totaal 18 prooien gevonden; daaronder ontbraken Torenvalken.

Tijdens een nestbezoek op 8 juli 2001 werd een jonge Havik onder het nest aangetroffen. Op grond van de vleugellengte was dit jong op dat moment 36 dagen oud. Op basis van eerdere metingen in het nest, bleek dit het jong te zijn dat als laatste uit het ei was gekropen. Aangezien de andere jongen nog op het nest zaten en terugplaatsen het risico inhield dat deze jongen voortijdig van het nest zouden spatten (met alle gevolgen van dien), besloot ik dat deze vogel in een asieltent het beste af was. Naast dit jong werd een afgekloven torenvalkpoot gevonden met tot mijn verrassing een Belgische vogeltrekking.

In de winter van 2001/2002 inventariseerde Rick van der Starre als stage-opdracht het Pampushout op roofvogelnesten. Bij een bezoek op 21 maart 2002 vond hij een viertal vogeltrekkingen die qua maat (7 mm) goed van Torenvalken konden zijn (3.567.056, -061, -062 en -063). Vanwege de opeenvolgende nummers vermoedden wij al dat hier een nest met jonge Torenvalken gepredeerd was. Op 14 april 2002 vonden we nog een ring uit dezelfde serie (3.567.058), en een vijfde ring (3.513.451) uit een andere serie. Tenslotte vond ik op 12 augustus 2002 nog een achtste en enigszins gecorrodeerde ring (VT 3.567.053). Aan deze reeks kan zelfs nog een negende ring worden toegevoegd, gevonden onder het nest op 12 april 2003; van deze ring zijn de ringgegevens nog niet bekend (vandaar de vraagtekens in Tabel 1). Gezien het feit dat deze ring precies in de serie past, is het aannemelijk dat hij afkomstig is uit hetzelfde nest Torenvalken. In de tabel staan alle ringgegevens op een rij.

Tabel 1. Basisgegevens van geringde Torenvalken die als prooi van een Havik in het Pampus-hout bij Almere werden gevonden; de verstreken tijd in dagen betreft de tijdsspanne tussen ringen en vinden. *Basic information on ringed Eurasian Kestrels that were found on/underneath a Northern Goshawk nest near Almere in Flevoland.*

Ringcentrale <i>Ringing centre</i>	Ringnummer <i>Ring no.</i>	Ringdatum <i>Ringing date</i>	Geringd als <i>Ringed as</i>	Afstand tot vindplaats <i>Distance covered</i>	Dagen <i>Days</i>
Bruxelles	E276010	10-6-2001	nestjong	151 km	28
Arnhem	3513451	19-2-1998	>2kj man	3 km	1515
Arnhem	3567052	?	?	?	?
Arnhem	3567053	30-5-2001	nestjong	1 km	439
Arnhem	3567056	30-5-2001	nestjong	1 km	295
Arnhem	3567058	30-5-2001	nestjong	1 km	319
Arnhem	3567061	30-5-2001	nestjong	1 km	295
Arnhem	3567062	30-5-2001	nestjong	1 km	295
Arnhem	3567063	30-5-2001	nestjong	1 km	295

De Belg

De eerste vondst betrof een Belgische ring om een nog redelijk verse torenvalkpoot, gelegen naast het op de grond zittende haviksjong. Gezien de ring- en vinddatum kan dit torenvalkenjong niet lang vliegvlug zijn geweest. Doorgaans worden jonge Torenvalken niet in de late nestfase geringd, aangezien deze makkelijk het nest kunnen verlaten. Ook was de poot bij de vondst al enkele dagen oud. Het aantal dagen tussen ringen en vinden (28 dagen) is dus het maximale aantal dagen dat deze vogel vliegvlug is geweest. Aannemende dat de Havik de prooi niet in België is gaan halen, kunnen we stellen dat deze Torenvalk een “kort-maar-bewogen,, leven heeft gehad.

De oude man

Op 19 februari 1998 ving ik, samen met Jan Biemans, aan de Brikweg bij Almere een volwassen man Torenvalk met een bal-chatri. Deze vogel was in goede conditie. Ruim vier jaar later wordt de ring gevonden onder het haviknest, op krap drie km van de ringplek. De ring werd gevonden in de strooisellaag, zonder restanten van de vogel. Daarom is de vinddatum in dit geval niet zo relevant. Waarschijnlijker is deze vogel in het voorafgaande broedseizoen aan de havikjongen aangeboden. Het is verleidelijk om aan te nemen dat deze volwassen man Torenvalk één van de ouders van de twee gepreedeerde broedsels (zie hieronder) was.

De nestjongen

Ronduit spectaculair is het aantal nestjonge Torenvalken dat, blijkens de ringvondsten, door de Havik(en) is gevangen. In de buurt van het haviknest werden door Alan Liosi op 30 mei 2001 de jongen van twee torenvalkbroedsels geringd. Eén nest bevatte vijf jongen, waarvan vier ringen zijn teruggevonden. Het andere nest bevatte zes jongen; daarvan zijn twee ringen onder het haviknest gevonden. Het was op dat moment onduidelijk of de vijf vogels waarvan de ringen niet zijn gevonden, de dans waren ontsprongen. Van de jongen waarvan de ringen zijn gevonden, kan worden aan-

genomen dat zij in het voorafgaande broedseizoen aan de havikjongen zijn aangeboden.

Een verrassing

Op 21 december 2002 vingen mijn zoon en ik een volwassen man Torenvalk langs de Brikweg in Almere. De vogel droeg ringnummer 3567055. Deze vogel behoorde tot het hierboven genoemde nest met zes jongen. Daarmee is duidelijk geworden dat de Havik niet alle jongen van deze twee legsels te grazen heeft genomen.

Jonge Torenvalken op het punt van uitvliegen, een kwetsbaar stadium met Haviken in de buurt, Bretten, 18 juni 2000 (Nirk Zijlmans). *Eurasian Kestrels about to fledge, a vulnerable stage of life with Northern Goshawks around.*

Summary: A serial killing Northern Goshawk *Accipiter gentilis*

An occupied Northern Goshawk nest near Almere in Flevoland was visited several times in 2001 and 2002, during which a total of nine Eurasian Kestrel *Falco tinnunculus* rings were recovered (Table 1). The Belgian Kestrel was ringed as a nestling on 10 June 2001, and recovered only 28 days later some 151 km to the north as Goshawk prey. Six depredated juvenile Kestrels originated from two nests near the Goshawk eyrie, where respectively 6 and 4 nestlings had been ringed in 2001. However, the recapture of an adult male Kestrel on 21 December 2002, carrying ring number 3567055, proved that not all nestlings from the above-mentioned Kestrel nests had been killed by the Goshawk.

Adressen:

TE, Louis Davidsstraat 13, 1311 KX Almere.

RvdS, Danslaan 2, 1326 NA Almere.